

Metoda Carla Orffa - metoda wychowania muzycznego dzieci

Elementem pierwszoplanowym w systemie nauczania wg Orffa stał się rytm, a wprowadzenie do ćwiczeń ruchowo – rytmicznych akompaniamentu wykonywanego przez samych ćwiczących, na prostych instrumentach perkusyjnych, okazało się dobrą koncepcją metodyczną.

W pracy z najmłodszymi Carl Orff bazował na rytmicznym śpiewie oraz grze na prostych instrumentach perkusyjnych, w skład których wchodzi: bębenki, tamburyna, kołatki, grzechotki, trójkąty, dzwonki melodyczne, czyli wszystko to co składa się na jego słynne orffowskie instrumentarium.

Rytm u Carla Orffa był najważniejszym elementem w muzykowaniu. Uważał, że głównie dzięki niemu jest możliwy rozwój ekspresji wykonawczej i improwizacji u dzieci.

Metoda edukacji muzycznej Carla Orffa opiera się na trzech zasadach:

- nauczanie muzyki poprzez zabawę,
- rozwijanie muzykalności dzieci,
- integracja muzyki, słowa i ruchu.

„Według Orffa muzyka wywodzi się ze słowa. Dlatego wychowanie muzyczne małych dzieci powinno rozpoczynać się od rytmiczowania imion, zabawek, kwiatów, warzyw itp., u starszych wprowadza się przysłowia, powiedzonka, wierszyki. Natomiast nie wprowadza się wiadomości teoretycznych dotyczących metrum i wartości rytmicznych. Takty dwu -, trzy -, i cztermiarowe wprowadza się za pomocą wyrazów o różnej ilości sylab.

Kolejnym elementem wychowania jest dźwięk. Dzieci same próbują układać melodię do rytmiczowanych tekstów. Młodsze zaczynają od skali dwudźwiękowej opartej o tercję małą, starsze poprzez trzydźwiękową i czterodźwiękową skalę dochodzą do pentatoniki. Do tego dołącza się instrumenty.

Istotne znaczenie ma również ruch. Ćwiczenia mowy według Orffa winny być instrumentowane nie tylko przy pomocy instrumentów perkusyjnych lecz również przez ruchy ciała – między innymi klaskanie, klepanie, tupanie, czy pstrykanie. Orff zaleca również naukę dyrygowania.

Dzieci poznają akcenty metryczne i wartości rytmiczne za pomocą różnych wyrazów, wierszyków, wliczanek, powiedzonek itp. Ćwiczenia te zaleca Orff „instrumentować” zarówno własnym ciałem (klaskanie, tupanie, klepanie, pstrykanie etc.) jak i instrumentami perkusyjnymi. Wśród tychże stosuje się instrumenty niemelodyczne: bębenki, tamburyny, mały i wielki bęben, zestaw bongosów, marakasy, pudełka, kołatki, kastaniety, talerze, grzechotki z brzękadłami i inne; oraz melodyczne: dzwonki, metalofony, ksylofony. W edukacji starszych dzieci można również używać instrumentów strunowych i dętych.

Melodyka używanych utworów oparta jest na skalach 2 – dźwiękowych poprzez pentatonikę do systemu dur – moll, a także na skalach modalnych oraz skali 12 – tonowej i całotonowej.

Wszystkie ćwiczenia rytmizowania i melodyzowania tekstów oraz gra na instrumentach mają prowadzić do zrozumienia okresowości i prawidłowości budowy melodii.

Etapy improwizacji:

– słowno-rytmiczne – wprowadzanie wartości rytmicznych (dzieci improwizują rytm do imion, nazw, wierszy, itp.). Można wykorzystać dodatkowo: klaskanie, tupanie, pstrykanie palcami, uderzanie dłońmi o uda, itp.

– echo rytmiczne powtarzanie rytmu podanego przez nauczyciela na zasadzie „echa” przez dzieci”...

Orffowska edukacja rytmiczno-ruchowa w pracy z najmłodszymi ma na celu wyrobienie u dzieci koordynacji słuchowo ruchowej i stanowi ona punkt wyjścia, cel, podstawę wszystkich działań muzyczno- ruchowych, które mają dopiero prowadzić do wiadomości teoretycznych, przy czym muzyka pełni rolę nadrzędną, ruch powinien być następstwem muzyki.

Oto formy prowadzonej rytmiki”

- ćwiczenia i zabawy słuchowo – ruchowe
- śpiewanie piosenek
- ćwiczenia słuchowo głosowe
- gra na instrumentach perkusyjnych
- interpretacja ruchowa piosenek i utworów muzycznych
- łatwe tańce regionalne (w grupach starszych)

Zajęcia rytmiczne są ważnym elementem w edukacji najmłodszych. Dzięki nim następuje:

- rozwijanie poczucia rytmu i słuchu muzycznego
- rozwijanie wrażliwości i wyobraźni muzycznej oraz inwencji twórczej
- wyrabianie poczucia frazy i formy
- kształcenie pamięci muzycznej
- wykształcenie wewnętrznej dyscypliny (koncentracja uwagi)
- podzielność uwagi, szybki refleks
- kształcenie silnej woli przez stawianie zadań do pokonania
- budowanie wiary we własne możliwości
- wyrabianie postawy społecznej przez ćwiczenia zespołowe

W kształceniu tymi metodami zaczyna się od uwrażliwienia dziecko na rytm – jako element najłatwiej dostrzegalny w muzyce. Gra na instrumentach perkusyjnych takich jak dzwonki, kastaniety, bębniaki, talerze i marakasy rozwija poczucie rytmu jak i pozwala muzykować.

Główne i najważniejsze ćwiczenia:

- spostrzeganie słuchowo-ruchowe muzyki ” ćwiczenia na przerwę w muzyce”
- spostrzeganie słuchowo-ruchowe zmian tempa
- spostrzeganie słuchowo-ruchowe zmian wysokości i dynamiki
- ćwiczenia reakcji ruchowej na akcent metryczny

- spostrzeganie czasu trwania dźwięków i realizowanie rytmów złożonych z różnych wartości rytmicznych

Na rzecz mowy i ruchu, w metodzie Orffa mniej sięga się po pieśń klasyczną, śpiew tradycyjny czy słuchanie muzyki poważnej. Carl Orff, wprowadził instrumentarium perkusyjne dla dzieci najmłodszych, a dla starszych – instrumenty strunowe i dęte.

Podsumowanie koncepcji metodycznej Carla Orffa:

ŚPIEW – W koncepcji Orffa śpiew polega na wykonywaniu piosenek dziecięcych, ludowych, fragmentów muzyki poważnej przy akompaniamencie (zwykle perkusyjnym). Główny nacisk kładzie Orff na ekspresję wynikającą z zaangażowania dziecka i na jego możliwości twórcze.

RUCH PRZY MUZYCE – nie ma ustalonych reguł poruszania się (umownych gestów, figur). Ruch jest spontaniczny, ma charakter kreatywny. Jest swobodny, zależny od wewnętrznego nastroju dziecka. Na samym początku ruch przy muzyce w koncepcji Orffa ma charakter prosty: chód, bieg, podskoki. Następnie przybiera charakter improwizowany, by w końcu stać się kreatywnym.

GRA NA INSTRUMENTACH – szczególna rola w systemie Orffa. Dzieci mają kontakt z instrumentami już od samego początku. Dobór repertuaru do wykonania przy pomocy instrumentów jest tak dobrany, aby nie znudzić i nie zniechęcić dzieci.

SŁUCHANIE MUZYKI – Dzieci mają okazję przysłuchiwać się dźwiękom, dostrzegają barwę instrumentów, rozwijają wrażliwość na ich współbrzmienie. Metoda Orffa daje możliwość przygotowania do percepcji muzyki.

RUCH PRZY MUZYCE – nie ma ustalonych reguł poruszania się (umownych gestów, figur). Ruch jest spontaniczny, ma charakter kreatywny. Jest swobodny, zależny od wewnętrznego nastroju dziecka. Na samym początku ruch przy muzyce w koncepcji Orffa ma charakter prosty: chód, bieg, podskoki. Następnie przybiera charakter improwizowany, by w końcu stać się kreatywnym, współpracy w grupie. Szczególną formą twórczości jest improwizacja ruchowa wymagająca fantazji i kultury ruchu, zrytmizowania i płynności ruchu a jednocześnie jest podporządkowana jakiemuś generalnemu poleceniu-zrobienie figur na pauzę w muzyce.

TWORZENIE MUZYKI – Jest całkowicie swobodna, niezależna, nie należy ograniczać jej żadnymi regułami. Ten etap improwizowania charakterystyczny jest szczególnie w grupach dzieci młodszych o mniejszym doświadczeniu muzycznym. Następne etapy w tworzeniu muzyki w systemie Orffa noszą już pewne cechy improwizacji kierowanej.

Metoda edukacji muzycznej Orffa nie uczy rywalizacji. „Tu każde dziecko ma równe szanse, każde może poczuć się wartościowe i odpowiedzialne za grupę. Każde jest wyjątkowe ...”
I to jest w tej metodzie najcenniejsze.

[Carl Orff – Metoda edukacji muzycznej Orffa – Lidia Bajkowska – strona autorska.](#)